

CENTER FOR
ANALYTICAL
RESEARCH &
EVALUATION

Erasmus+

Jean Monnet Modules

**« ХАЛЫҚТЫҢ ӨМІР СҮРУ САПАСЫ МЕН ҰЛТТЫҚ
ҚАУІПСІЗДІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ
МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ »**

**Халықаралық ғылыми-тәжірибелік
конференцияның
баяндамалар жинағы**

**Сборник докладов международной научно-
практической конференции**

**«ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ
ВЫСОКОГО КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ И
НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»**

**Collection of reports of the international scientific
and practical conference**

**«STATE AUDIT IN ENSURING THE HIGH QUALITY OF
LIFE OF THE POPULATION AND NATIONAL
SECURITY»**

АСТАНА 2023

УДК 657(069)
ББК 65.052.21
С 23

С Сборник докладов международной научно- практической конференции «Государственный аудит в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности» = Collection of reports of the international scientific and practical conference «State audit in ensuring the high quality of life of the population and national security» = «Халықтың өмір сүру сапасы мен ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудит» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның баяндамалар жинағы. – Астана: - 497 б.

ISBN 978-601-337-851-0

Жинаққа мемлекеттік аудит органдары қызметкерлерінің, ғылыми қызметкерлердің, ғалым-экономистердің, қаржы саласы және мемлекеттік аудит мамандарының, профессор-оқытушылар құрамының және білім алушылардың халық өмірінің жоғары сапасын және ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудиттің өзекті мәселелері бойынша баяндамалары кірді

The collection includes reports of employees of state audit bodies, researchers, economists, specialists in the financial sector and state audit, faculty and students on topical issues of state audit in ensuring a high quality of life of the population and national security

В сборник вошли доклады работников органов государственного аудита, научных работников, ученых-экономистов, специалистов финансовой сферы и государственного аудита, профессорско-преподавательского состава и обучающихся по актуальным вопросам государственного аудита в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности

ISBN 978-601-337-851-0

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023

Аудиторлық дәлелдемелерді неғұрлым тиімді жинау үшін аудитор тексеру жоспарында қажетті деректерді жинау үшін қандай рәсімдерді және қандай мөлшерде және көлемде орындау керектігін қарастыруы керек. Жиналған аудиторлық дәлелдемелерді аудитор өзінің жұмыс құжаттарында көрсетеді. Алынған дәлелдемелердің деректері аудит нәтижелері бойынша тексерілетін кәсіпорын басшылығына аудиторлық қорытынды мен есепті жасау кезінде пайдаланылады.

Квазимемлекеттік сектор субъектісінің қаржылық есептілігі жалпы жосықсыз іс-әрекеттерден немесе қателіктен туындаған елеулі бұрмаланушылықтарды қамтымайтындығына орынды сенімділікті қамтамасыз етуге арналған.

Мемлекеттік қолдаудың елеулі көлеміне қарамастан, квазимемлекеттік сектор субъектілеріне жалпыұлттық мақсаттарды іске асыруға қаражаттың бағытталуын мониторингілеуді ұлттық компаниялар мен холдингтердің өздері де, сондай-ақ салалық министрліктер де толық көлемде жүзеге асырмайтынын атап өткен жөн.

Қалыптасқан жағдайдың негізгі себебі – Мемлекеттік жоспарлау жүйесінде квазимемлекеттік сектор субъектілерінің нақты рөлі мен орнының болмауы.

Әдебиет:

4. Сакенова З.М., Сакенов Н.А. Аудит /Учебное пособие/2019. – 166 с.
5. Аудиторлық қызмет туралы “Әділет” АҚЖ /Интернет-ресурс: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z980000304>
6. Квазигосударственный сектор в Казахстане-понятие, нормативное регулирование /Интернет-ресурс: <https://pravosite.kz/articles/post/1566-subekti-kvazigosudarstvennogo-sektora-ponyatie-normativnoe-regul>
7. Заключение к отчету правительства Республики Казахстан об исполнении Республиканского бюджета за 2021 год /Интернет-ресурс:https://www.gov.kz/uploads/2021/6/17/b5047e6031679c0e3d12fff09b5d3a69_original.5472969.pdf/

«Қазақстан темір жолы» Акционерлік Қоғамының қаржылық есептілігінің аудиті

Шаттыкова Ж.Р.

“Есеп және аудит” мамандығының 4 курс студенті
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,

Астана қ., Қазақстан Республикасы

E-mail: shattikovazhaina02@mail.ru

Ғылыми жетекшісі: Бекболсынова А.С

Аннотация. Бұл жұмыста «Қазақстан темір жолы» АҚ қаржылық есептілігінің аудитінің құрылымы мен құрамының өзгерісі және олардың белгілі бір уақыт аралығындағы ауытқуларының себептері қарастырылған. Сонымен қатар қаржылық есептіліктің тұрғысынан проблемалық мәселелерді айқындай отырып, талдау жасау арқылы қорытындылар көрсетілді. «Қазақстан темір жолы» акционерлік қоғамының қысқа және ұзақ мерзімді кезеңде орын алған сыртқы немесе ішкі факторлары анықталып, себептері анықталды.

Түйін сөздер: қаржылық есептілік, аудит, пайда, зиян, ақша қаражаттары, маржиналды пайда, өнімнің өзіндік құны, активтер.

Аннотация. В работе рассмотрены изменения структуры и состава аудита финансовой отчетности АО «КТЖ» и причины их отклонений за определенный период времени. Также были продемонстрированы выводы путем анализа проблемных вопросов с точки зрения финансовой отчетности. Выявлены внешние или внутренние факторы и выявлены причины возникновения акционерного общества «КТЖ» в краткосрочном и долгосрочном периоде.

Ключевые слова: финансовая отчетность, аудит, прибыль, убыток, денежные средства, маржинальная прибыль, себестоимость продукции, активы.

Annotation. In work, changes in the structure and composition of the audit of the financial statements of JSC "KTZ" and the reasons for their deviations over a certain period of time are considered. Conclusions were also demonstrated by analyzing problematic issues from the point of view of financial statements. External or internal factors have been identified and the reasons for the emergence of the joint-stock company "Kazakhstan Temir Zholy" in the short and long term have been identified.

Keywords: financial statements, audit, profit, loss, cash, margin profit, cost of production, assets.

«Қазақстан темір жолы» Акционерлік қоғамы 1997 жылдан бастап, яғни республикалық мемлекеттік кәсіпорын қалыптастыру жолында қайта құрудың бірінші кезеңдерінде құрыла бастады. Осылайша «Қазақстан темір жолы» АҚ Қазақстан Республикасының темір жол магистралының ірі операторы болып табылады және жалпы халықтың 1%-ын жұмыспен қамтамасыз етіп отыр. Қазіргі кезде компания «Нұрлы жол» бағдарламасы бойынша инфрақұрылымдық жобаларды іске асырып, халықаралық көлік дәліздерін институционалдық дамытуға барынша әрекеттер жасалу үстінде.

«Қазақстан темір жолы» Акционерлік қоғамы қаржылық есептілігі уақытылы және квартал сайын өз сайтында жарияланып отырады, сонымен қатар осы қаржылық есептілікте орын алған өзгерістер және оған себеп болған мәселелер туралы келесі кестелерде көреміз.

Компанияның жалғыз акционері «Самұрық Қазына» АҚ мемлекеттік активтерді басқару жөніндегі қазақстандық холдингі болып табылады.

Кесте 1. "ҚТЖ" АҚ жарғылық капиталы

Жарғылық капитал (мың тг)	2019	2020	2021	Ауытқу		Өсім қарқыны	
				19/20	20/21	19/20	20/21
		1082299	1082299	1086085	0	3786	0

Ескертпе: кестені авторлар құрастырған [3], [4,] [5]

Жалпы «Қазақстан темір жолы» АҚ жарғылық капиталы акция үлесі мен ақшалай қаражатқа, ғимараттар мен жабдықтарды айырбастау және акцияларды шығару арқылы қалыптастырылады. Кесте бойынша 2019-22 жылдары жарғылық капиталда ешқандай өзгеріс орын алмаған. Оған себеп сол жылдары жарғылық капитал тек қана еншілес компаниялар есебінен ұлғайып немесе толықтырылған, оған мысал «Жолаушылар тасымалы» АҚ ақша қаражаттарымен, «ҚТЖ-Жүк тасымалы» АҚ тауарлы-материалдық қорлармен және ұзақ мерзімді активтермен белгілі бір сомаларда өзгерістер орын алған. Ал 2021 жыл бойынша жарғылық капитал басқа жылдармен салыстырғанда артқан, оның себебі «ҚТЖ-Жүк тасымалы» ЖШС құрамынан бөлу арқылы «ҚТЖ-Жолаушылар локомативтері» ЖШС еншілес ұйым құрылып, жарғылық капитал еншілес ұйымдар есебінен ақша қаражаттарымен толықтырылған.

1 кесте бойынша талдау жасау барысында қаржылық есептіліктен 2019 жыл бойынша жарғылық капиталда ешқандай өзгеріс орын алмағанын байқауға болады. Және бұл жерде жарғылық капитал құрамын зерттегенде жай акциялар жыл ішінде 496 465, 588 мың теңгені көрсеткен, ал жыл іші бойынша залал мөлшері 170 теңгеге тең болды.

«Қазақстан темір жолы» АҚ акциясының көп бөлігі мемлекетке тиесілі, сондықтан оның ауытқуы компанияның жарғылық капиталына көп әсер етпейді.

Кесте 2. "ҚТЖ" АҚ жалпы пайда және маржиналды пайдасы

№	Көрсеткіштің атауы	2021	2020	2019	Ауытқуы (мың, тг)	
		мың, тг	мың, тг	мың, тг	19/20	20/21

1	Кіріс	588838,137	473149,041	425150,356	47998,685	115689,096
2	Өнімнің өзіндік құны	414988,998	364198,245	353894,387	10303,858	50790,753
3	Жалпы пайда	173849,139	108950,796	71255,969	37694,827	64898,343
4	Жалпы пайда маржасы	0,3	0,23	0,17	0,06	0,07
Ескертпе: кестені авторлар құрастырған [3], [4], [5]						

2 кесте бойынша айтатын болсақ, «Қазақстан темір жолы» АҚ-ның жалпы пайдасы жылдан жылға өсіп жатқанын байқаймыз, яғни 2019 жылы 2020 жылға қарағанда 37 694,827 мың тг-ге өскені, ал 2021 жылы 2020 жылға қарағанда 64 898,343 мың тг-ге артуы орын алды. Бұл нені білдіреді, компания бойынша кіріс және шығын мөлшері жыл сайын өз мөлшерінде көбейіп отырған.

Сонымен қатар жалпы пайда бойынша маржа үлесіде өз мөлшерінде ұлғайып отырған. Осы кесте бойынша қорытынды компания 3 жыл көлемінде барлық көрсеткіштер нормативтік нормада өзгерістер орын алған, яғни ешқандай ішкі және сыртқы жағдайлар қатты әсер етпеген.

Кесте 3. "ҚТЖ" АҚ меншікті капитал құрымы

№	Көрсеткіштер	2019 (мың, тг)	2020 (мың, тг)	2021 (мың, тг)	Ауытқуы	
					19/20	20/21
1	Капитал	1559940,1	1566332,5	1681564,9	6392,4	115232,4
1.1	Жарғылық капитал	1062635	1082299,1	1086085	19664,1	3785,9
1.2	Қосымша төленген капитал	-37600,3	-52819,8	-51996,6	-15219,5	823,2
1.3	Бөлінбеген пайда	534905,4	536853,2	647476,5	1947,8	110623,3
Ескертпе: кестені авторлар құрастырған [3], [4], [5]						

«Қазақстан Темір Жол» акционерлік қоғамының капиталы 2021 жылы 2020 жылға қарағанда 115 232,4 мың теңгеге немесе 7.36 % - ға, ал 2020 жылы 2019 жылға қарағанда 6392,4 мың теңгеге артқан. Капиталға компанияның барлық меншікті капиталы жатады. Капиталға байланысты компанияның негізгі мақсаты несиені тұрақты өтеп отыру қабілетін және компанияның қызметін жүргізу мен стратегиялық мақсаттарға қолжеткізу үшін капиталдың жеткіліктілігін қамтамасыз ету болып табылады. Жарғылық капиталдың үлесі жыл соңында жыл басына қарағанда 0.35 % - ды құрады. 2021 жылы компанияның тұрақты қаржылық жағдайы мен консервативтік капитал құрылымы болды. 2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанына аяқталған жылдар үшін мақсаттарға, саясатта және капиталды басқару процестеріне өзгерістер жасалған жоқ. Қосымша төленген капитал жыл соңы мен жыл басын

салыстырғанда үлесі 1.56 % ке кемігенімен, 823 250 мың тг артқан. Ал бөлінбеген пайда жыл соңында жыл басына қарағанда 110 623 344 мың тг артқан.

Кесте 4. "ҚТЖ" АҚ ағымдағы міндеттемелерінің құрамы

№	Көрсеткіштер	Жыл басына		Жыл аяғына		Өсіңкілік %	Ауытқуы, мың теңге
		мың теңге	үлесі %	мың теңге	үлесі %		
1.	Ағымдағы міндеттемелер	306873377,00	84,91	266652743,00	100,00	-13,11	-40220634,00
2.	Қысқа мерзімді берешек	202124534,00	65,87	132382358,00	49,65	-34,50	-69742176,00
3.	Сауда кредиторлық берешек	32040554,00	10,44	52054326,00	19,52	62,46	20013772,00
4.	Сатып алушылармен келісімшарт бойынша міндеттеме	5048021,00	1,64	30519705,00	11,45	504,59	25471684,00
5.	Жалдау бойынша міндеттеме	16208558,00	5,28	17084968,00	6,41	5,41	876410,00
6.	Басқа да салық төлемдері	25060681,00	8,17	9739948,00	3,65	-61,13	-15320733,00
7.	Жұмысшыларға сыйақылар бойынша міндеттеме	2227889,00	0,73	3466662,00	1,30	55,60	1238773,00
8.	Басқа да қысқа мерзімді міндеттеме	24163140,00	7,87	21404776,00	8,03	-11,42	-2758364,00

Ескертпе: кестені авторлар құрастырған [3], [4,] [5]

«Қазақстан Темір Жол» акционерлік қоғамының ағымдағы міндеттемелері жыл басында 306 873,3 мың теңгені құрап, жыл соңында 266 652,7 мың теңгеге азайып, кемуі 13.11% - ды құрады. Сауда және басқа да кредиторлық берешек өткен жылға қарағанда 20 013,7 мың теңгеге немесе 62.46 % - ға өскен. Бөлінбеген пайда жыл басында 536853,2 мың теңгені құраса, жыл аяғында 647476,5 мың теңгеге артқан. Кестеге сүйенер болсақ, жалдау бойынша міндеттеме жыл соңында жыл басына қарағанда 5.41 %-ға артып отыр. Компанияның

жұмысшыларға сыйақылар бойынша міндеттемесі жыл басында 2227,8 мың тг құраса , жыл соңында 3 466,6 мың тг құрап , 1238,7 мың тг артқанын көреміз.

5 Кесте бойыша компанияның ұзақ мерзімді міндеттемелері 2021 жылы 2020 жылмен салыстырғанда 360 96,6 мың теңгеге немесе 2,51 % - ға артқан және де 2020 жылы 2019 жылға қарағанда 1992,1 мың теңгеге азайды.

Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша міндеттеме жыл соңында, жыл басымен салыстырғанда 9833,1 мың тг артқанын байқауымызға болады.

Кесте 5. "ҚТЖ" АҚ ұзақ мерзімді міндеттемелер құрамы

№	Көрсеткіштер	2019	2020	2021	Ауытқу	
					19/20	20/21
2.	Ұзақ мерзімді міндеттемелер	1440126,4	1438134,3	1474230,9	-1992,1	36096,6
2.1	Ұзақ мерзімді қарыздар	1196753,1	1181788,3	1215285,4	-	33497,1
2.2	Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша міндеттеме	182852,4	191853,3	201686,4	9000,9	9833,1
2.3	Қаржылық гранттар бойынша міндеттемелер	26316,1	37664,5	41565,1	11348,4	3900,6
2.4	Жалдау бойынша міндеттеме	25455,7	18276,9	7225,9	-7178,8	-11051
2.5	Сыйақылар бойынша міндеттеме	8749,1	8551,3	8468,1	-197,8	-83,2
Ескертпе: кестені авторлар құрастырған [3], [4,] [5]						

Қаржылық гранттар бойынша міндеттемелер 2020жылы 3900,6 мың тг құраса, ал 2019 жылы 11348,4 мың тг құрап , 10.36 % -ға артты. Компанияның жалдау бойынша міндеттемесі жыл соңында жыл басына қарағанда 60.46%-ға кеміп тұр,яғни 11051,1 мың тг-ге. Компанияда сыйақылар бойынша міндеттемелер 2021 жыл 2020 жылға қарағанда 83,2 мың тг кеміді немесе 0.97 %-ға азайды.

«ҚТЖ» АҚ әлемдегі экономикалық, пандемиялық дағдарыстан кейінгі туындаған мәселеге қарамастан теміржол өз жұмысын, яғни жүк және теміржол тасымалын арттырып, өздерін белсенді түрде көтерді.

«Қазақстан Темір Жол» АҚ бойынша қаржылық есептілік аудиті жүргізілді. Сол аудит барысында жарғылық капитал құрамы, жалпы пайда және меншікті капитал, сонымен қатар қысқа және ұзақ мерзімді міндеттемелер 2019, 2020, 2021 жыл бойынша мәліметтер қаралып, талдаулар жасалынды. Сол талдаулар негізінді компанияға мынадай ұсынымдар беремін:

- тексеру барысында ішкі аудит қызметін жоғарылату;
- теміржол желілері бойынша өңдеу жұмыстары жүргізіліп, вокзал инфрақұрылымы мен техникалық құралдарының жұмыс істеу тиімділігін барынша арттыруға мүмкіндік беретін жүйелер кешенін ұйымдастыру.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Қазақстан Темір Жол» АҚ-ның ресми сайты:

<https://railways.kz/articles/company/istoriya>

2. Мемлекеттік тізілімнің ресми сайты: <https://gosreestr.kz/ru/>

3.«Қазақстан Темір Жол» АҚ-ның 2019 жылғы қаржылық есептілігі:

<file:///C:/Users/Lenovo%20G580/Downloads/d4bba76b-42f5-457f-8268-a9e393070a08.pdf>

4.«Қазақстан Темір Жол» АҚ-ның 2020 жылғы қаржылық есептілігі:

<https://railways.kz/img/3721f6d2-e413-4e5c-82a9-635286147d1c.rar>

5.«Қазақстан Темір Жол» АҚ-ның 2021 жылғы қаржылық есептілігі:

<file:///C:/Users/Lenovo%20G580/Downloads/3be7829a-ff64-451f-a8b5-694b5d41d0d8%20.pdf>

6. Основы аудита : учебное пособие / авторы-составители: Б.Ш. Алтаев, Б.Б. Султанова ; Казакский национальный университет имени Аль-Фараби. - Алматы : Қазақ университеті, 2016. - 209, [1] с. : табл. - Библиогр.: с. 190-191. - ISBN 978-601-04-2003-8.

АУДИТ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ АО «ЛОТТЕ РАХАТ»

Яшина Н.С.

студент 4 курса "Учет и аудит»

Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, город Астана,
Республика Казахстан

E-mail: yashina010@mail.ru

Научный руководитель – Бекболсынова А.С. ст.преподаватель

Аннотация. В работе рассматривается деятельность АО «ЛОТТЕ Рахат». в динамике двух лет. Авторы на основе консолидированной финансовой отчетности произвели аудит финансовой отчетности, по итогам которого даны рекомендации по улучшению финансовой деятельности акционерного общества. В работе рассмотрены аналитические показатели консолидированной финансовой отчетности АО «ЛОТТЕ Рахат» за 2020 и 2021 годы и на основе анализа намечены меры улучшения деятельности исследуемого предприятия

Ключевые слова: финансовая отчетность, внутренний аудит, уставный капитал, денежные средства, государственный аудит